

1. טור אורח חיים הלכות תפילין סימן לב

וצריך שיכתוב מפי הכתב ושיקרא כל תיבה ותיבה קודם שיכתבנה מיהו מפני שהסופרים רגילים באלו הד' פרשיות והן שגורות בפייהם יכולין לכותבם בעל פה שלא מן הכתב:

2. טור יורה דעה הלכות מזוזה סימן רפח

וכל משפטי ס"ת בענין עבוד העור ולשמו ודין הדיו והכתיבה והתגין של שעטנ"ז ג"ץ כך ה"ה במזוזה אלא שהיא נכתבת שלא מן הכתב

3. בית יוסף אורח חיים סימן לב

כט וצריך שיכתוב מתוך הכתב וכו' ומיהו מפני שהסופרים רגילים באלו הארבע פרשיות וכו' יכולים לכתבם בעל פה שלא מן הכתב. פרק שני דמגילה (יח:) ופרק הקומץ (לב:). אסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתב ומסקינן דתפילין ומזוזות נכתבין שלא מן הכתב מאי טעמא מיגרס גריסין ופירש רש"י שגורות הן בפי הכל ויש לתמוה על רבינו למה כתב כאן צריך שיכתוב מתוך הכתב כיון דאסיקנא דתפילין נכתבין שלא מן הכתב וכמו שכתב הוא עצמו בסמוך ואפשר לומר שכתב כן ללמדנו שאם נמצא איזה סופר שאין פרשיות הללו שגורות בפיו אסור לו לכתוב אות אחת אפילו אותו מקצת ששגור בפיו שלא מן הכתב:

4. ב"ח אורח חיים סימן לב

טז וצריך שיכתוב מפי הכתב וכו'. פירוש דינא הכי הוא שצריך שיכתוב מפי הכתב אלא לפי שהסופרים מיגרס גריסי בהו יכולין לכתוב בעל פה אבל מי שמתחיל לכתוב דלאו מיגרס גריס בהו צריך שיכתוב מפי הכתב ואיני יודע מה היה קשה לב"י והוציא דין חדש שהסופר דאינן שגורות בפיו אסור לכתוב שלא מן הכתב אפילו אותו מקצת ששגור בפיו דליאתא ונקטינן דיכול לכתוב המקצת ששגורה בפיו שלא מן הכתב ועוד נראה עיקר דרבינו סובר דמצוה מן המובחר לכתבן מתוך הכתב אפילו שגורות בפיו אלא לפי שהסופרים נהגו לכתבם בעל פה הניחו להם חכמים מנהגם וזהו דלא תני בברייתא כותבין שלא מתוך הכתב דהוה משמע לכתחלה אלא נכתבות שלא מתוך הכתב כלומר יכולין לכתבן ואין מוחין בהן ועיין מה שכתבתי בסייעתא דשמיא בזה ביורה דעה סימן רפ"ח:

5. ב"ח יורה דעה סימן רפח

ג ומ"ש אלא שהיא נכתבת שלא מן הכתב. לאו דווקא מזוזה דהוא הדין תפילין... נראה דדקדק בלשון הברייתא דתני נכתבות שלא מן הכתב ולא קתני כותבין שלא מן הכתב אלמא דמצוה מן המובחר היא לכותבן מתוך הכתב ולכן כל בעל נפש צריך שיכתוב מפי הכתב ושיקרא וכו' אלא לפי שהסופרים רגילים באלו ארבע פרשיות ונהגו לכותבם בעל פה הניחו להן חכמים מנהגם ויכולין לכותבם בעל פה ולכן דייק ותני נכתבות שלא מן הכתב פירוש יכולין לכותבן ואין מוחין בהן וכאן גבי מזוזה קיצר וכתב אלא שהיא נכתבת שלא מן הכתב כלשון הברייתא ונסמך על מה שכתב באורח חיים בדין תפילין פירוש לשון נכתבות דממילא משמע דכן הדין במזוזה:

6. משנה ברורה סימן לב

(קלו) מתוך הכתב - משמע דכשכותב מתוך הכתב א"צ להוציא בפה ומיירי דוקא כששגורות לו ג"כ ואז לא חיישינן שמא יטעה [כן כתב המ"א וא"ר לתרץ דלא תקשה מהא להא דהי"ד בסי' רע"ד ס"ב ועיין בפמ"ג שכן כוונת המ"א] אבל הרבה מאחרונים חלקו ע"ז ופסקו דבכל גווני צריך להוציא התיבה מפיו קודם שיכתבנה והטעם כתב הב"ח דכך היא מצות כתיבת ס"ת מ כדי שתהא קדושת הבל קריאת כל תיבה ותיבה היוצא מפי הקורא נמשכת על האותיות כשכותב אותן בקלף וכ"ז לכתחלה אבל בדיעבד אין נפסל בכל גווני אם לא טעה:

7. ערוך השולחן אורח חיים סימן לבסעיף נד

ויש להסתפק אם כוונתו דוקא במי שאינן שגורות בפיו בע"פ אבל מי שרגיל בהם א"צ לקרא מקודם או אפילו ברגיל ורבותא קמ"ל אפילו ברגיל וגם אחר מקרא אותו מ"מ יחזור ויקרא בעצמו ולכן למעשה יש להחמיר בכל גווני לקרות מקודם הכתיבה [עב"י ואין הכרע ברור משם וד"ק] ובי"ד שם סעי' ו' בארנו עוד בזה ע"ש:

8. שלחן ערוך אורח חיים סימן תרצא

היתה כתובה על הנייר או על עור שאינו מעובד או שכתבה עכו"ם או אפיקורוס פסולה ודינה כספר תורה לענין היקף גויל וחטוטרת חתי"ן ותליית הה"ן וקופ"ן וכל גופות האותיות בצורתן ובחסרו' ויתרו: [הגה גם צריך לכתבה מן הכתב (ר"ן) ולהוציא כל תיבה מפיו קודם שיכתבנה כמו בספר תורה [מהר"ק] ועושיין כל פרשיותיה סתומות ואם עשאן פתוחות פסולה [הגהות מיימוני פ"ב ופסקי מהרא"י סי' צ"ג] ובדיעבד אין ליפסול מגילה משום חסירות ויתרות דלא גרע מהשמיט בה הסופר אותיות דכשרה [הגהות מיימוני פ"ב וא"ז] [כמו שנתבאר סי' תר"ץ סעיף ג'] וצריכה עמוד בסופה וחלק בראשה כדי להקיפה בו ויש אומרים שצריכה תגין ויש אומרים שאינה צריכה: הנהגה ונהגו לתייגה גם נהגו שלא לעשות לה עמוד כלל בסופה [מהר"ל]:

9. פסקי תשובות אורח חיים סימן לב

נא. בענין העתקת הכתיבה מתוך ספר ואמירת התיבות בפיו סעי' כ"ט - ל"א, ש"ע: אם אין הפרשיות שגורות בפיו צריך שיכתוב מתוך הכתב וכו'. ועיין המשך דברי השו"ע והמשנ"ב. וסיכום ענין זה כי לכתחילה מן ההידור לכל סופר להרגיל עצמו תמיד שלא לכתוב אלא מתוך הכתב וגם באמירה בפיו, ואפילו הפרשיות שגורות, בפיו, כדי לקדש האותיות על ידי אמירה והבל פיו, ורשאי לקרוא ולומר כמה תיבות יחד כדרך המעתיקים שלוקחים שניים ושלושה תיבות, אך יש אומרים שהנסיון מוכיח שראוי ונכון לקרוא כל תיבה בנפרד, ושם הו"ה ברוך הוא יאמר יו"ד ק"י וא"ו ק"י או הו"ה, ותיבות קרי וכתבי יקרא כפי הכתיב כדי שלא יטעה, וגם אותיות חסרות רשאי לקרוא בביטוי שיורגש החסר (כגון 'לטוטפת' כשחושש שאם יקרא לטוטפות יטעה ויכתוב בוא"ו יתירה, וכן כל כיוצא בזה) או יאמר אותיות.

ומעיקר הדין כל שכותב מתוך הכתב אין צריך להוציא מפיו, שראייתו בכתב מועלת כמו הקריאה בפיו, וכן כשמוציא מפיו אין צריך לראות מתוך הכתב, אך כל זה דווקא בפרשיות השגורות בפיו, אבל כשאין שגורות בפיו צריך מעיקר הדין גם לקרוא מתוך הכתב וגם לומר בפיו (ורק דברי פורעניות אין צריך לקרוא בפיו), ובדיעבד אם החסיר מלראות מתוך הכתב בפרשיות שאינן שגורות בפיו, פלוגתת הפוסקים אם

כשר, ולדינא מכשרינן, אך יקפידו ביותר שיעבור הגהה כאשר המגיה בודק היטב מתוך הכתב, ובאופן כזה מכשרינן בדיעבד כשגם לא קרא מן הכתב וגם לא אמר בפיו, גם בפרשיות שאינן שגורות בפיו.

ודע, כי המתקן אותיות הצריכים תיקון אין צריך להיות מתוך הכתב, ובתנאי שלא נמחק לגמרי, ובכלל זה גם בכתיבת האותיות שבסיום כתיבת ספר תורה, כיון שהסופר כותב האות אלא משאיר חלל ריק, אבל ראוי ונכון לומר בפה האות או התיבה כדי לקדש הכתיבה בהבל בפיו וכדברי הב"ח.

10. פסקי תשובות הערות סימן לב

355. לשון שר"ע הרב סעי' מ"ג (ומשמע מלשונו "מועלת כמו הקריאה בפיו" דגם יוצא בזה ענין קדושת האותיות, וכ"מ מדברי החת"ס בהגהותיו לקסת הסופר שם שעפ"י מנהג הסופרים שלנו שלא לקרוא מתוך ספר תורה כשר (או פרשיות ומזוזה כשרים) אלא מתוך תיקון סופרים, יש מעיקר הדין לקרוא בפיו אף על פי שרואה מתוך הכתב, וגם תפילין ומזוזות השגורות בפיו. וכבר כתבו לתמוה דמאי שנא אם רואה מתוך ספר תורה או מתוך תיקון סופרים, דחשש טעות ליכא (עיין שו"ת שבט הלוי שם), וע"כ דכוונתו לענין לקדש הכתיבה וכיון שרואה מתוך ס"ת כשר די בזה לקדש האותיות (ומש"כ 'מעיקר הדין', היינו לדברי הב"ח ודעימיה דיש לקדש האותיות ע"י הבל פיו), ולפי"ז מש"כ בשו"ע הרב הנ"ל שראיה בכתב מועלת כמו קריאה בפיו היינו בראיה בספר תורה כשר או פרשיות כשרים, כפי שהיה נהג בזמניהם).

11. שו"ת שבט הלוי חלק ח סימן ו

לנכון קבלתי מכתבו, והאותיות שאלוני בדין קריאת הכותב בעל פה לפני כתיבת סת"מ המבואר בשו"ע או"ח סי' ל"ב סל"א, ובאר"ח סי' תרצ"א ברמ"א, וביר"ד סי' רע"ד, וכדי לקצר דרכי אעבור פרשתא דא בשרשה.

הנה לפענ"ד ג' דרכים לפנינו בפוסקים דעת המחבר בשו"ע, דעת הלבוש ודעמי', ודעת הב"ח, דעת רבינו הב"ב בשו"ע ע"פ מה שהביא בב"ב בשם הר"י אסקנדרני שמדייק מלשון הסמ"ג דדוקא אם אינו מעתיק מתוך הכתב חייב להוציא בפה ע"פ גמ' מנחות לע"א וב"ב ט"ו, דמשה אומר וכותב, ולפי"ז השו"ע סותר עצמו כאשר הרגיש מג"א ס"ק מ"ב דהא ביר"ד סי' רע"ד מחייב בכל אופן להוציא בפה גם כשכותב מתוך הכתב, וכן מוכח ברמ"א או"ח סי' תרצ"א לענין מגילה, וצריכים למדחק דס"ת חמור יותר מתפילין דהא המקור מכתבת ס"ת במנחות שם, וכאשר העיר כבר בפמ"ג בא"א ס"ק מב', ולפי"ז לדעת השו"ע גם במזוזה לא צריך בעל פה כשכותב מתוך הספר, ו"ל עוד הטעם משום דרוב הפוסקים נקטו טעם ההלכה משום חשש טעות ובס"ת חיישינן טפי כמובן, משא"כ תפילין ומזוזות שהם קצרים הרבה רגילים בהם.

ודעת הלבוש וכן הגר"א בס"י ל"ב דגם בכותב מתוך הכתב חייב להוציא בע"פ, ובמ"ב סי' ל"ב ס"ק קל"ו כ' הטעם ע"פ דברי הב"ח דכשאומר ממשיך קדושה על האותיות ע"י הבל פיו, וזה טעם החולקים על השו"ע, ובמחכ"ת אינו צודק בזה דהא הלבוש חולק על השו"ע ודעתו כהגר"א דבכל אופן גם כשכותב מתוך הכתב צריך להוציא בע"פ, וכ' הטעם משום חשש שיטעה אפילו בתפילין אלא דבעו"ת הוא שחולק על השו"ע מטעם הב"ח ובשעה"צ אות קל"ט אישתמט מיני' דעת הלבוש כאן וביר"ד כנ"ל.

ודעת הב"ח כאמור דהוא מטעם קדושת האותיות גופא המשכת קדושה ע"י דבור שפועל עצום הוא כידוע מספרי הקדמונים והק', ונפ"מ רבתא בין הלבוש והב"ח דלהלבוש אינו מחסרון קדושה, ולהב"ח יש ריעותא בס"ת ותפילין עצמן מחסרון איזה דרגא של קדושת האותיות, וא"כ נהי דקי"ל דכ"ז לכתחלה אבל דיעבד לא נפסל כיון דסו"ס לא טעה כמש"כ ב"י ומ"ב בס"ק הנ"ל, וא"כ דיעבד מותר לקרא בס"ת כזה אפילו לכתחלה דהא בעצם אין בו פגם כלל, משא"כ לשיטת הב"ח יש בו חסרון בעצמות קדושת הס"ת תו"מ ונהי דיעבד כשר מכ"מ אינו מהודר כל כך.

והאמת דסוגית הגמ' ב"ב ט"ו ומנחות מתפרשת יותר לטעם הב"ח דלכאורה לטעם שמא יטעה לא שייך זה כשהקב"ה כביכול אומר ומשה כותב גם כשאין משה רבינו אומר לפני הכתיבה דאיך שייך טעות בתורה שנתנה בשמים, אבל לטעם הב"ח א"ש ביותר דחסר קדושת הבל פיו של משה רבינו על הכתיבה שהוא יסוד בקדושת אותיות התורה [מיהו רש"י ותוס' במנחות שם כתבו מטעם טעות].

ובזה א"ש מש"כ שמות (ל"ד - כ"ז) ויאמר ה' אל משה כתוב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית וגו' וחז"ל פי' כי ע"פ הדברים על תורה שבע"פ עיין גיטין ס', ולהנ"ל יל"פ כי בכל כתיבה צריך שיוקדם אמירה בעל פה לקידוש האותיות והיינו כתוב לך הדברים האלה ע"י אמירה וכתובה כי על פי הדברים אמירה בע"פ כרתי אתך ברית ואת ישראל קדושת התורה המתגלה לנו.

ודע דהא דמבואר בס"י ל"ב שם דכשכותב מתוך הספר א"צ להוציא בפה לדעת השו"ע אין חילוק בזה אם כותב מתוך תיקון סופרים כשר ומוגה, או ס"ת כהלכה (או תפילין כתובים כהלכה) וצ"ל מש"כ מרן הח"ס בהערותיו לס' קסת הסופר סי' ה' - ס"ק ו' דמעיקר הדין צריך ס"ת כשר להעתיק, וכיון שכן לדין שמעתיקים מתיקון סופרים וכיו"ב צריך מן הדין לקרא קודם גם לדעת השו"ע, ולא זכיתי לעמוד ע"ז דכיון דהטעם משום חשש טעות א"כ מה נפ"מ אם מן ס"ת או תיקון כיון שדבר מוגה לפני, וגם לשון הב"ח והשו"ע סי' ל"ב אינו מורה כ"כ כדבריו ז"ל.

והשתא אבא לעיקר שאלתו במש"כ המקדש מעט יר"ד סי' רע"ד ס"ק י"ד על מש"כ בבני יונה שם דאפשר לראות ב' או ג' תיבות בהכתב שלפניו בבת אחת, והוסיף המקמ"ע דה"ה לענין קריאת התיבה בע"פ יכול לקרא ב' ג' תיבות בב"א, וכב' כתב דנתברר לכם ע"י בדיקת הקומפיוטר למעלה מכל ספק, דזה גרם וסבת טעות הסופרים דבטבע האדם אם אומר ג' תיבות בב"א נשאר הרבה פעמים רושם אות האחרון בזכרונו, עד"מ פדן ארם, כותב פדס ארם, הרס תהרסם כותב תהרסם וכיו"ב כאשר כ' כב', וזה נתברר לכם עד עשרים פעמים וניכרים דברי אמת.

הנה ברור שאין להמקמ"ע כל ראי' מההלכה אדרבה לשון הפוסקים צריך לקרא כל תיבה ותיבה משמע יותר כל תיבה בפני עצמה אב"א מטעם טעות שזה העיקר כמש"כ רש"י ותוס', ואב"א מטעם הב"ח דיותר שייך בזה התפסת קדושת הבל פיו על מה שלפניו מקריאת הרבה תיבות לפני הכתיבה, וכיון שהמציאות מראה שזה יכול לגרום טעות (עכ"פ בדורינו אנו) פשיטא דלכתחלה ומהודר לקרא כל תיבה בפני עצמה ולא כמה תיבות בב"א, ומטעם טעות עוד יותר מהודר לקרא כל אות בפ"ע כמובן, יותר אין בידי להאריך והרני דוש"ת בלונ"ח, מצפה לרחמי ה'